

Lesbrief

- Lesvorm : workshop
Doelgroep : vmbo GL/TL klas 2 | havo en vwo klas 2 | mbo niveau 1 en 2, studiejaar 1
Duur : 90 - 100 minuten
Gastdocent : niet mogelijk

Inleiding lesbrief Snoep & Snacks

De workshop Snoep & Snacks maakt deel uit van de leerlijn 'grip op geld' waar leerlingen met competenties: gericht op overzicht, besparen, verleidingen en impulsiviteit, aan de slag gaan.

Een logisch vervolg op deze workshop zijn: MoneyMatters en Slim Shoppen.

Deze instructie is bedoeld voor docenten die de workshop Snoep & Snacks gaan geven.

Na het lezen van deze instructie bent u in staat om deze workshop te geven.

Snoep & snacks zijn populaire uitgavenposten bij jongeren tussen de 12 en 18 jaar, blijkt uit onderzoek van het Nibud. Gemiddeld wordt er 16 euro per maand uitgegeven in de kantine, kiosks en snoepautomaten. Daarnaast verdwijnt er gemiddeld maandelijks 14 euro aan frisdrank in de magen van jongeren en 21 euro wordt besteed aan overige voedingsmiddelen. De workshop 'Snoep & Snacks' is door jongeren zelf ontwikkeld om andere jongeren bewuster te laten worden van verleidingen, sociale druk en weerbaarheid rondom geldzaken.

De workshop is bedoeld voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs en het programma bestaat uit twee lessen (90 min.) De workshop is ontwikkeld door studenten Toegepaste Psychologie van de Fontys Hogeschool in Eindhoven. De leerlingen van de Fontys kregen als uitdaging om een voorlichtingscampagne te ontwikkelen voor de doelgroep 'onderbouw van het voortgezet onderwijs' en namen het in een wedstrijd tegen elkaar op.

Les Snoep & Snacks

Als docent faciliteert u het proces waarbij jongeren op een leuke en interactieve manier meer inzicht krijgen in geldzaken. Het uitgangspunt is om eventuele 'toekomstige' schulden te voorkomen door leerlingen op deze leeftijd bewuster te maken van een verstandige en goede omgang met geld. Van u wordt gevraagd de interactie tijdens de discussies tussen de jongeren zoveel mogelijk te stimuleren. U krijgt in die zin meer de rol van facilitator dan van docent.

Doelgroep

De workshop Snoep & Snacks is bedoeld voor leerlingen van: gemengde en theoretische leerweg, klas 2, I havo en vwo, klas 2 | mbo niveau 1 en 2 studenten studiejaar 1.

Doel van de les

Het doel van de les is om jongeren bewuster te maken van hun financiën om eventuele toekomstige schulden te voorkomen. Let op dat de voorkennis per klas en niveau kan verschillen, maar ook binnen een klas kunnen er verschillen zijn.

Benodigde tijd

Voorafgaand aan de workshop hebben de jongeren de geldtypetest op www.edgie.nl als huiswerkopdracht ingevuld. U geeft de werkbladen één les van tevoren mee naar huis.

De workshop zelf duurt 90-100 minuten en bestaat uit vier onderdelen.

Van tevoren is het belangrijk dat u inventariseert:

- Wat is de grootte van de groep? (voor het aantal werkbladen)

Benodigheden

- PowerPoint Snoep & Snacks.
- Computer, beamer en geluid.
- Film rollenspel downloaden via: <http://www.edgie.nl/Artikel/geld-lenen-van-vrienden-ja-of-nee>
- Enkele rekenmachines.
- Werkblad huiswerkopdracht (voorafgaand aan de les ingevuld door de deelnemers).
- Werkblad 'Start je eigen schoolkantine', voldoende voor het aantal deelnemers, per duo één.
- Werkblad voor het rollenspel per 5 deelnemers, één set met rolbeschrijvingen. Zo knippen dat iedere rol/leerling een eigen papiertje heeft en geen inzicht heeft in de andere rolbeschrijvingen.
- Werkblad 'Wat geef jij uit aan snoep & snacks', voor iedere deelnemer één.
- Tips & Tricks, voor iedere deelnemer dient er één te worden uitgeprint.

Tip: print de werkbladen en het Tips & Tricks in kleur uit. Dit maakt het materiaal aansprekender en komt de les ten goede.

Kerdoelen en (financiële) competenties

Kerdoelen:

- De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.
- De leerling leert zich mondeling begrijpelijk uit te drukken.
- De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk, consumeren en budgetteren.

Financiële competenties:

- De leerling leert overzicht te houden van zijn inkomsten en uitgaven.
- De leerling leert hoe hij kan besparen.
- De leerling leert zicht te krijgen op en om te gaan met verleidingen.
- De leerling leert de waarde van het vergelijken van prijzen van producten.

Overige competenties:

- De leerling leert te reflecteren op zijn eigen financiële competenties.
- De leerling leert aangeboden tips te implementeren in het eigen uitgavenpatroon.
- De leerling leert samen te werken.
- De leerling leert te luisteren naar anderen.
- De leerling leert een rol aan te nemen en zich in te leven in een ander.
- De leerling leert feedback te geven aan leeftijdsgenoten.
- De leerling leert feedback te ontvangen.
- De leerling leert in gesprek te gaan met medeleerlingen die mogelijk andere keuzes maken.

Introductie

Benodigde tijd: 3 minuten

Stap 1: U gebruikt hiervoor het voorblad van de PowerPoint presentatie.

Stap 2: Daarna vertelt u kort iets over het programma. Vertel dat de workshop ongeveer twee lesuren duurt en uit verschillende onderdelen bestaat, namelijk de geldtypetest, Start je eigen schoolkantine, het rollenspel en 'Wat geef jij uit aan Snoep & Snacks?' Ter ondersteuning gebruikt u de tweede sheet van de PowerPoint. Aan het eind van de workshop zult u kort de les evalueren.

Onderdeel 1: De geldtypetest

Voorafgaand aan de les wordt de geldtypetest op internet met het bijbehorende werkblad door de leerlingen ingevuld. Dit kan tijdens een lesuur op school of thuis als huiswerkopdracht. De leerlingen nemen het ingevulde werkblad mee naar de les.

Het doel van dit onderdeel is dat de leerlingen met elkaar in gesprek gaan over de verschillende geldtypes. Welke verschillende types zijn er in de klas en welke tips horen er bij? Hebben ze iets aan de tips?

Stap 1: Inventarisatie geldtypes (sheet 3)

Benodigde tijd: 5 minuten

Er zijn vier verschillende geldtypes (de Regelaar (blauw), de Toekomstplanner (groen), de Levensgenieter (geel) en de Trendsetter (rood)).

Stap 2: Dimensies impulsiviteit en statusgerichtheid (sheet 4)

De geldtypes zijn gebaseerd op zes dimensies waarvan de belangrijkste impulsiviteit en statusgerichtheid zijn. Vertel dat bijvoorbeeld een Regelaar, weinig impulsief is en nauwelijks gericht is op status. Terwijl een Trendsetter juist erg impulsief en statusgericht is.

Dimensie impulsiviteit:

- Gemakkelijk geld uitgeven zonder over de consequenties na te denken.
- Moeite met sparen.
- Snel de verkregen inkomsten uitgeven (gat in hun hand).

Dimensie Statusgerichtheid:

- Houden van luxe.
- De gedachte hebben dat geld gelukkig maakt.
- Denken later zelf rijk te worden.

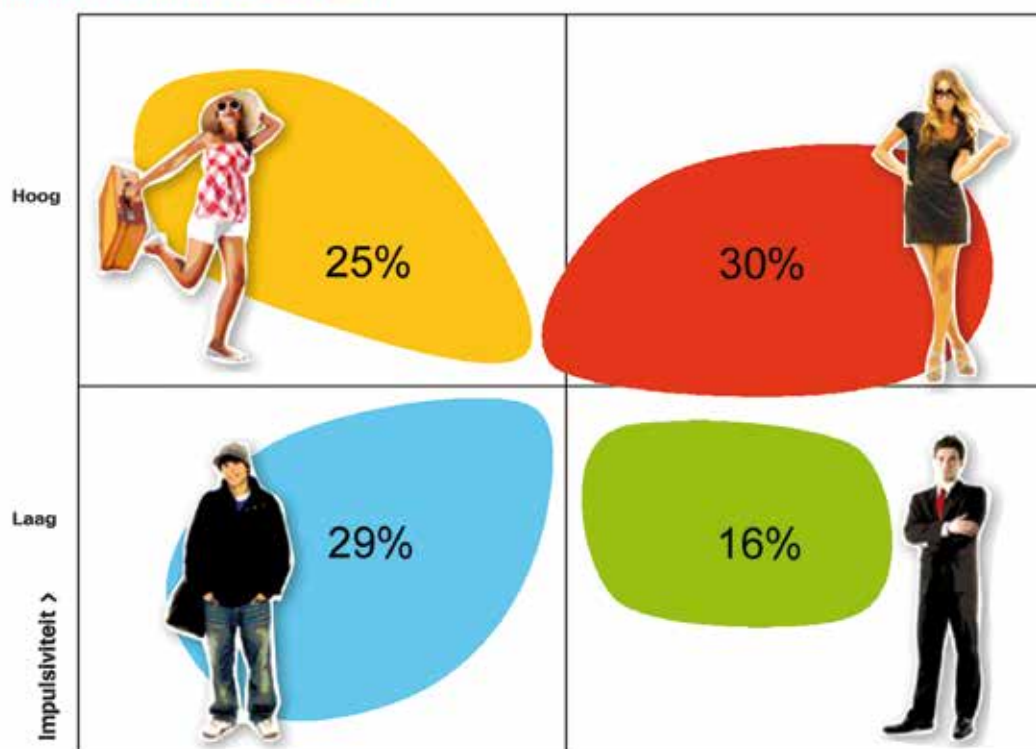

Stap 3: Bespreking geldtypes en tips (sheet 5)

Benodigde tijd: 10 minuten

Ga in gesprek met de jongeren. Kunnen ze zich herkennen in de omschrijving en welke tips hebben ze gekregen? Ieder geldtype heeft zijn eigen kenmerken:

Moneymindsets (12 - 25 jaar)

De Levensgenieter

- Dromerig, impulsief, gericht op omgeving
- Geeft geld uit aan gezelligheid
- Sparen is lastig, administratie slordig

De Trendsetter

- Interesse in gaming en dure spullen
- Geeft gemakkelijk geld uit (leent eerder)
- Zelfgericht, imago is belangrijk

De Regelaar

- Voorzichtig - behulpzaam, sociaal
- Beheerst, voorzichtig met geld
- Goede doelen zijn interessant

De Toekomstplanner

- Ondernemende types - bezig met later
- Relatief terughoudend uitgavenpatroon
- Zien zichzelf als ambitieus, nieuwsgierig, behulpzaam

Onderdeel 2: 'Start je eigen schoolkantine!'

Het doel van dit onderdeel is jongeren te leren omgaan met een bepaald budget en ze te leren geen geld uit te geven dat ze niet bezitten. Verder leren de jongeren hoe ze deze geldstromen overzichtelijk kunnen noteren.

Benodigheden onderdeel 2:

- Per twee leerlingen heeft u het werkblad 'start je eigen schoolkantine' nodig, waarin de uitleg van de opdracht, de prijzen van de producenten en de rekenhulp (balans) staat.
- Handig kan het gebruik van een rekenmachine zijn.

Stap 1: Uitleg opdracht start je eigen schoolkantine (sheet 6)

Benodigde tijd: 2 minuten

Bij aanvang van de opdracht geeft u aan dat geld maar één keer uitgegeven kan worden. Vermeld dat wanneer je meer geld uitgeeft dan je binnenkrijgt, je schulden op zal bouwen. Belangrijk is daarom om vooraf goed na te denken waaraan je het geld dat je hebt, wilt uitgeven. Iedereen moet goed opletten waar hij zijn geld aan uitgeeft, zo ook de eigenaren van een schoolkantine bijvoorbeeld.

Vervolgens wordt medegedeeld dat de leerlingen zelf hun eigen schoolkantine (fictief) mogen beginnen. De opdracht aan de jongeren is hierbij dat ze goed op hun inkomsten en uitgaven moeten letten.

De jongeren krijgen beknopt de volgende informatie:

- Je krijgt fictief € 1.000,00.
- Met dit bedrag maak je jouw kantine startklaar, je betaalt de vaste kostenposten (personeelskosten en huur kantine) en het assortiment (producten) dat je in je kantine aan gaat bieden. Het is de bedoeling dat de leerlingen € 0,- overhouden.
- Op school zitten 700 leerlingen. Je moet voor 350 leerlingen eten en voor 300 leerlingen drinken hebben.
- Van sommige producten moet je minimaal 100 stuks kopen, van andere 50 stuks. Na dit minimum aantal, mag je de producten los bijbestellen, dus bijvoorbeeld 101 of 52 stuks.
- In de kantine moeten verschillende producten liggen en sowieso eten en drinken.

NB Al het geld moet gebruikt worden, want er moet wel voldoende eten en drinken voor iedereen zijn!

Stap 2: Start opdracht (sheet 7)

Benodigde tijd: 15 minuten

De jongeren mogen na deze korte uitleg starten met hun opdracht. Wanneer zij aan de slag gaan met de opdracht, ziet u als (gast)docent erop toe dat de leerlingen in duo's werken.

Stap 3: Klassikale nabespreking inrichting kantine (sheet 8)

Benodigde tijd: 5 minuten

U vraagt in een plenair gesprek naar de uitkomsten van de opdracht.

Juist: De opdracht is juist vervuld wanneer de leerlingen € 0,- overhouden, minimaal voor 350 personen broodjes en voor 300 personen drinken hebben ingekocht.

Onjuist: De opdracht is onjuist vervuld wanneer de leerlingen nog geld overhouden (al is het maar € 0,10 cent), ze te weinig broodjes/drinken hebben ingekocht.

Vraag kort aan de duo's:

- Wat ligt er in jouw schoolkantine?
- Is dit een gezonde kantine?
- Is er voldoende variatie?
- Waarom heb je voor dit assortiment gekozen?
- Ontbreekt er nog iets?
- Kwam je geld tekort?
- Is er voldoende eten voor iedereen?

Stap 4: Klassikale nabespreking onderdeel 2 (sheet 9)

Benodigde tijd: 5 minuten

Vragen die hierbij aan bod komen zijn:

- Wat was volgens jou het doel van deze opdracht?
- Waar heb je op gelet tijdens het inkopen? Keek je naar de prijs? Of keek je naar de kwaliteit? Heb je rekening gehouden met je budget door tussentijdse berekeningen te maken?
- Hoe zorg je ervoor dat je niet meer uitgeeft dan je hebt?
- Vond je de rekenhulp handig?
- Kun je de rekenhulp ook gebruiken voor je eigen (zak)geld? Ben je ook van plan om dit te doen?

Onderdeel 3: het rollenspel

Het doel van dit onderdeel is jongeren bewust te maken van sociale druk en hen te leren omgaan met weerstand en sociale druk van leeftijdsgenoten. Door deze casus wordt duidelijk hoe de leerlingen tot een groepsbeslissing komen en hoe ze omgaan met hun geld.

Dit onderdeel wordt kracht bijgezet door een film. Deze film kunt u op twee manieren inzetten.

1. U laat de leerlingen de film zien nadat zij zelf in de klas het rollenspel hebben gespeeld.
2. U laat alleen de film zien en slaat het rollenspel in de klas over.

Benodigdheden onderdeel 3:

- Werkblad voor het rollenspel, per 5 deelnemers, één set met rolbeschrijvingen.

De casus:

Jullie hebben een lange dag op school achter de rug. Het is half vier en jullie hebben besloten om nog even de stad in te gaan met vijf vrienden. Allemaal hebben jullie nog één boterham over, die jullie van huis hebben meegenomen. Onderweg naar de stad zien jullie een reclamebord voor de McDonald's. Deze reclame ziet er erg aantrekkelijk en verleidelijk uit. Jullie krijgen er een beetje trek van. Er ontstaat een discussie over of jullie erheen gaan of niet. Ieder van jullie heeft een ander geldbedrag te besteden.

De vraag is: gaan jullie naar de McDonald's? Of niet...?

Stap 1: Uitleg casus (sheet 10)

Benodigde tijd: 2 minuten

Er worden groepen van vijf leerlingen gemaakt. Elke groep moet uit minimaal vier leerlingen bestaan. Indien een groep uit vier personen bestaat vervalt één rol met 20 euro, rol 3 of 4.

Stap 2: Toelichten verschillende rollen (sheet 10)

Benodigde tijd: 5 minuten

Vervolgens geeft u aan iedere deelnemer van de groep een andere rol. Belangrijk is om te vermelden dat de leerlingen niet hun rol aan medeleerlingen mogen laten zien. Geef ook aan dat ze zichzelf zo goed mogelijk moeten inleven in hun rol.

De verschillende rollen zijn:

1. Een persoon die geen geld heeft voor de komende twee weken.
2. Een persoon die nog maar tien euro heeft voor de komende twee weken. Naar McDonald's gaan zal lastig worden zijn moeder is volgende week jarig en hij heeft nog geen cadeau en wil iets moois voor haar kopen. Maar ja, als iedereen gaat...
3. Een persoon die twintig euro heeft, maar geen geld wilt uitlenen omdat hij wil sparen voor een brommer.
4. Een persoon die twintig euro heeft, maar geen geld wilt uitlenen omdat hij al vaak genoeg getrakteerd heeft en daar geen zin meer in heeft.
5. Een persoon die vijftig euro heeft en bereid is om geld te lenen aan anderen. Het geld moet wel terug betaald worden, trakteren doet hij niet aan. Deze persoon start het gesprek.

Stap 3A: Spelen van het rollenspel (sheet 11)

Benodigde tijd: 10 minuten

Stap 3B: Laat de leerlingen de film bekijken

Benodigde tijd: 3.15 minuten

Alle groepen starten tegelijkertijd met het rollenspel. U let er tijdens het rollenspel op dat er niet teveel afgedwaald wordt van het onderwerp.

Voor groepen die moeite hebben met improviseren, eventueel de volgende aanvullingen:

- Geef een meer uitgebreide sfeerbeschrijving. Licht toe wat een 'lange dag' inhoudt (sportdag gehad, moeilijke toets etc.) en dat de leerlingen hierdoor erge trek en behoefte aan afleiding hebben.
- Bespreek kort de rollen met de leerlingen afzonderlijk (NB erg tijdrovend).
- Doe zelf mee als docent en start het gesprek.
- Doe het rollenspel voor met een aantal leerlingen en/of extra docent.
- Speel het rollenspel om beurten voor de klas.

Wanneer men in tijdnood komt doordat het eerste gedeelte van de workshop meer tijd in beslag heeft genomen dan gepland, kun je ervoor kiezen om het filmpje te vertonen i.p.v. de leerlingen zelf het rollenspel te laten spelen. Dit kan ook worden gedaan wanneer de samenstelling van de groep zich niet voor leent voor het spelen van het rollenspel of wanneer de spanningsboog te laag is.

Stap 4: Nabespreking van het rollenspel (sheet 12)

Benodigde tijd: 5 minuten

Na het spelen van het rollenspel zal gediscussieerd worden over de beleving van de eigen rol. Het is dan de bedoeling dat er een koppeling gemaakt wordt tussen de casus en eigen ervaringen en de acteurs in de film.

Vragen die u kunt stellen:

- Herkennen jullie deze situatie? Wat gebeurde er in de film?
- Hoe vonden de personen met weinig of geen geld het om weerstand te bieden?
- Hoe vonden de personen met veel geld het om geld uit te lenen?
Hoe gingen de jongeren in de film hier mee om?
- Wat doen jullie met je laatste geld? Bewaren jullie het of geven jullie het uit aan bijvoorbeeld eten en drinken?
- Hoe hebben jullie de druk van de anderen ervaren? Hoe zou je hiermee om kunnen gaan?
Wat vond je van de jongen die niet leende en zijn eigen brood op at?
- Waarom heb je besloten om geld te lenen?

Voor u als (gast)docent is het belangrijk dat u let op het leengedrag van de leerlingen. Jongeren met veel geld zullen aanbieden om geld te lenen aan de leerlingen zonder geld. U kunt hier op ingaan door de vraag te stellen 'zou je in het echt ook geld uitlenen?' Vervolgens kunt u aan de jongeren met weinig of geen geld vragen of ze in het echte leven het geld ook hadden aangenomen en wat de gevolgen van hun keuzes zouden zijn.

Onderdeel 4: Wat geef jij uit aan Snoep & Snacks?'

Het doel van dit onderdeel is dat jongeren zich realiseren wat ze nu echt uitgeven aan snoep & snacks. Dit wordt veelal onderschat omdat het vaak kleine aankopen zijn, maar die kleine aankopen stapelen zich wel op tot een hoger bedrag. Deze opdracht wordt gepresenteerd in de vorm van een rekenhulp die ingevuld wordt.

Benodigheden onderdeel 4:

- Werkblad 'Wat geef jij uit aan snoep & snacks', voor iedere deelnemer één.

Stap 1: Schatting van uitgaven aan snoep & snacks (sheet 13)

Benodigde tijd: 2 minuten

Deel de werkbladen uit. Bij de aanvang van de opdracht vraagt u hoeveel geld de leerlingen denken uit te geven aan eten en drinken per maand. Onder snoep & snacks valt al het eten en drinken die leerlingen kopen in de kantine, automaten, supermarkten etc. en dus niet van huis meekrijgen. Ze mogen hier een schatting maken. Het daadwerkelijke bedrag is niet van belang. Dit komt in het volgend onderdeel aan bod.

Stap 2: Aan de slag (sheet 14)

Benodigde tijd: 10 minuten

Iedere leerling vult een eigen schema in en vermeldt hoeveel hij/zij uitgeeft aan snoep & snacks. Neem als uitgangspunt de uitgaven van de afgelopen week. Hier is het belangrijk dat iedere leerling een individuele berekening maakt! Op het werkblad geven de leerlingen ook aan hoeveel uur zij zouden moeten werken om het bedrag terug te verdienen, wanneer zij het minimumloon voor hun leeftijd ontvangen.

Stap 3: Nabespreking (sheet 15)

Benodigde tijd: 10 minuten

U vraagt in een plenair gesprek naar de uitkomsten van de opdracht.

Voorbeeldvragen zijn:

- Wat was volgens jou het doel van de opdracht?
- Hoe groot is het verschil tussen je schatting en de daadwerkelijke uitgaven?
- Waardoor komt het verschil?
- Hoe komt het dat jij meer of juist minder geld uitgeeft dan je in eerste instantie dacht?
- Hoe komt het dat een andere leerling meer/minder uitgeeft?
- Hoe kom je aan het geld?
- Hoeveel uur moet je werken?
- Wie zou meer moeten werken dan acht uur per dag?
- Wie krijgt het geld van zijn ouders?
- Wat vind je van je eigen snoep & snacks gedrag?

Als afsluiting kunt u vermelden dat jongeren in Nederland tussen de 12 en 18 jaar in totaal gemiddeld 51 euro uitgeven aan eten en drinken. Daarvan wordt er gemiddeld 16 euro per maand uitgegeven in de kantine, kiosk en snoepautomaten. Daarnaast verdwijnt er gemiddeld maandelijks 14 euro aan frisdrank in de magen van jongeren en 21 euro wordt besteed aan overige voedingsmiddelen.

Vraag aan de leerlingen of ze dit juist veel of weinig vinden.

Evaluatie en afsluiting (sheet 15)

Benodigde tijd: 5 minuten

Vraag kort mondeling aan de leerlingen wat ze van de workshop vonden. Wat hebben de leerlingen geleerd? Wat nemen ze mee naar huis en wat gaan ze vanaf morgen anders doen? Laat ze het formulier op pagina 13 invullen.

Mogelijke uitbreiding voor de klassendocent:

Laat de jongeren na de workshop een week lang bijhouden wat ze daadwerkelijk uitgegeven hebben aan eten en drinken. Vaak vergeten ze namelijk uitgaven als ze deze achteraf opschrijven, zoals ze in deze workshop doen.

Wat heb ik vandaag geleerd bij Snoep & Snacks

Tips & tricks voor de levensgenieter:

1. Houd een kasboekje bij om je inkomsten en uitgaven in kaart te brengen.
2. Maak automatisch geld over naar een internet spaarrekening: daar merk je niks van!
3. Pin contant geld en laat je pasjes thuis. Zo geef je niet meer geld uit dan je wilt.

Tips & tricks voor de trendsetter:

1. Maak een spaarplan. Wil je een nieuwe Apple Notebook? Kijk dan eens hoe lang je moet werken om hem bij elkaar te sparen.
2. Kijk goed op vergelijkingssites waar jij de gadget van jouw keuze het goedkoopst kunt kopen. Handig én het scheelt geld.
3. Mooie merkkleding kun je ook bij outlet stores kopen. Of kijk eens op Marktplaats of Ebay.

Tips & tricks voor de regelaar:

1. Pin wekelijks een (klein) bedrag voor jezelf om uit te geven aan iets leuks. Het is fijn om iets achter de hand te hebben, maar je mag ook genieten!
2. Spreek met je ouders af dat je cadeautjes voor vrienden en vriendinnen zelf moet betalen. Zo leer je geld uitgeven.
3. Bedenk eens welke leuke activiteiten je kunt ondernemen die niet veel geld hoeven te kosten: gratis tentoonstellingen, concerten. Dan kun je toch lekker genieten van het leven zonder dat het veel hoeft te kosten.

Tips & tricks voor de toekomstplanner:

1. Probeer ook eens te genieten van het hier en nu en niet alleen maar bezig te zijn met de toekomst.
2. Geef eens geld uit aan anderen: daar word je gelukkig van! Je kunt bijvoorbeeld een klein bedrag pinnen waarmee je jezelf of anderen op iets leuks trakteert.
3. Je kunt ook genieten van kleine dingen die niets kosten. Er is meer in het leven dan geld. Bedenk ook eens welke leuke dingen je allemaal kunt doen zonder geld!

mijn geldtype is:

Mijn grootste verleidingen:

Mijn tactiek tegen deze verleidingen:

Wijzer in geldzaken

Contact via: contactformulier:
www.wijzeringeldzaken.nl/contact/